

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82981,Browicz-Tadeusz.html>
2022-09-30, 07:50

Browicz Tadeusz

BROWICZ Tadeusz (15 IX 1847, Lwów – 20 III 1928, Kraków), lekarz, anatomopatolog. Syn Karola, nauczyciela matematyki i przyrody, oraz Katarzyny z Rosinkiewiczów.

Z uwagi na radykalne poglądy i brak zaufania władz, ojciec był zmuszony często zmieniać posady i miejsca zamieszkania. Pewną stabilizację dał rodzinie Browiczów dopiero pobyt w Czerniowcach na Bukowinie, gdzie B. w 1867 ukończył gimnazjum. Spowodowane chorobą ojca pogarszające się położenie materialne rodziny zmusiło B. do usamodzielnienia się. W 1867 rozpoczął studia na wydziale lekarskim UJ, które ukończył w 1873, uzyskując stopień doktora wszechnauk lekarskich. W tymże roku został asystentem w Zakładzie Patologiczno-Anatomicznym UJ, kierowanym przez A. Biesiadeckiego. Już w 1875 przedstawił rozprawę habilitacyjną *O zmianach pozimniczych wątroby, śledziony i szpiku kostnego*. Praca została oceniona wysoko, a jej autora uhonorowano dodatkowo nagrodą pieniężną z fundacji J. Jakubowskiego. W 1876, po ustąpieniu z katedry i wyjeździe Biesiadeckiego, B. mianowano zastępcą profesora anatomii patologicznej UJ. W 1880 został profesorem nadzwyczajnym, a w 1882 zwyczajnym. Dwukrotnie był wybierany na dziekana wydziału lekarskiego (1886, 1893), a w 1894 powierzono mu funkcję rektora UJ. W tymże roku został członkiem korespondentem AU, a czynnym w 1902. W 1919 przeszedł na emeryturę. Był również doktorem honoris causa UW (1924). W 1925 odznaczono go Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Już w 1874, a więc zaledwie w rok po ukończeniu studiów, w rozprawie zatytułowanej *Pasorzyty (sic!) roślinne w durze jelitowym*, którą opublikował w „Rozprawach AU”, jako pierwszy na świecie opisał bakterie duru brzuszego. Praca szwajcarskiego badacza K. Ebertha, którego nazwisko jest łącznie z odkryciem pałeczek tyfusu, ukazała się dopiero w

1880. Nie ulega zatem wątpliwości, że pierwszeństwo odkrycia należy się B.

Nazwisko B., tuż obok niemieckiego badacza K. Kupffera, winno być kojarzone z odkryciem komórek gwiaździstych w naczyniach zatokowych wątroby. Był to początek nauki o makrofagach. Bez wątpienia termin komórki gwiaździste (*Sternzelle*) był autorstwa Kupffera, natomiast jego wnioskowanie co do ich natury było w wielu miejscach błędne. Poglądy B. także nie były wolne od błędów i to zarówno na poziomie samego opisu mikroskopowego, jak i w determinowaniu ich funkcji. Niemniej, obaj uczeni niezależnie od siebie zwrócili uwagę na najistotniejszą cechę nowo odkrytych komórek, czyli na ich fagocytarny charakter, a B. wyraźnie dostrzegł ich niezależność od ściany naczyniowej. Zatem, bez względu na niedoskonałość ówczesnego obrazowania i wynikające stąd uchybienia, obaj byli prekursorami światowych badań nad strukturą układu siateczkowo-śródbłonkowego (RES). Stąd też nazwa eponimiczna komórki Browicz-Kupffera znajduje pełne uzasadnienie.

W pracy z 1900 zatytułowanej *Patogeneza żółtaczk* B. przedstawił oryginalną teorię powstawania żółtaczek w związku z nadczynnością prawidłowej komórki wątrobowej, która zwiększa chłonność hemoglobiny, skutkiem czego wytwarzany jest nadmiar żółci. W tymże roku, w odrębnej publikacji pt. *Drogi odżywcze w komórce wątrobowej*, zaproponował teorię wyjaśniającą budowę początkowych odcinków dróg żółciowych. B. twierdził, że kanaliki wydzielnicze żółciowe mają swój początek w jądrze komórki wątrobowej, łącząc się dalej w śródkomórkowe kanaliki wewnątrzcytoplazmatyczne, te zaś z kolei w bezwyściółkowe przewody międzykomórkowe przechodzące w przewody międzyzrazikowe z wyściółką nabłonkową. Miał istotny wkład w rozwój badań nad mechanizmami nowotworzenia i histogenezy raka, odrzucając teorię pasożytniczą na rzecz degeneracyjnych zmian na poziomie komórkowym.

B. został zapamiętany jako człowiek surowy, wręcz bezwzględny, zarówno wobec siebie, swoich współpracowników, jak i studentów, dla których egzamin z

anatomii patologicznej był ciężką przeprawą. Choć więc darzono go szacunkiem za głęboką wiedzę i pracowitość, budził strach i niechęć z uwagi na szorstkie maniere.

B. wychował grono zdolnych badaczy, m.in. S. Ciechanowskiego i L. K. Glińskiego.

PSB (S. Ciechanowski); Śródka.

Biographisches Lexikon der hervorragenden Ärzte der letzten fünfzig Jahre, Bd. 1, München-Berlin 1962; R.W. Gryglewski: *Tadeusz Browicz (1847-1928)*, [w:] *Zasługi dla medycyny. Europejczycy związani z polską ziemią/ Distinguished in Their Services to Medicine Europeans from the Polish Soil*, red. J.H. Skalski, R.W. Gryglewski, Poznań 2009, s. 255-259; M. Hanecki: *Tadeusz Browicz. Życie i działalność naukowa*, Warszawa 1956; J. Kowalczykowa: *Tadeusz Browicz (1847-1928)*, [w:] *Sześćsetlecie medycyny krakowskiej*, t. 1. Kraków 1963, s. 247-63; A. Śródka, R.W. Gryglewski, W. Szczepański: *Browicz or Kupffer cells?* „Polish Journal of Pathology” 2006, Vol. 57; *Wielka encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1963.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)